

הילקוט

מאת בן-ציון יהושע

בכל ירושלים עירי לא היה אפילו ילד אחד או ילדה אחת שיכלו להתגאות בילקוט כשלי. לא היה זה ילקוט עור, גם לא ילקוט מבד ואפילו לא ילקוט מעץ משוח בפוליטורה. הילקוט שלי עורר את קינאתם של גדולים וקטנים, תלמידים ומורים. ראו, קינאו ולא הבינו עד היכן יד הדמיון מגעת. ילדי העניים הגיעו לבית-ספר בילקוט בד שאימותיהם תפרו משאריות דהויות של בגדים ישנים שנפרמו ונעשה בהם שימוש משני. ילדי עשירים התנאו בילקוטי עור עם אבזמים מוכספים או מוזהבים, מן הסוג שפרופ' ישעיהו לייבוויץ הסתובב אתו בחוצות ירושלים עד זקנה מופלגת. ילקוט העור היה מרותק לכתפיים בשתי רצועות עור צרות, עבר מאח לאח ומאב לבנו.

ידיהם של הוריי לא השיגה כדי לשמח את בן הזקונים התובעני שלהם ולקנות לו ילקוט עור מבית המלאכה של אבא גול בבית ישראל. בכיותיי לא שכנעו את הוריי לקנות לי ילקוט ואמי ירשה בשילוב רגליים על השטיח, פרמה שמלה ישנה שלה ותפרה לי ילקוט בד במכונת 'זינגר' ידנית. התוצאה הייתה מדכאת עד להחריד. הילקוט דמה יותר לסל ירקות שהולכים לקנות בשוק. שנאתי את הילקוט שאימא תפרה לי. לכל הילדים היו ילקוטים פחות או יותר ראויים מעור, מבד ומעץ ורק לי היה סל קניות בשוק.

מומחיותו הגדולה של אחי הפחח הייתה לחולל פלאים עם פחי שמן ריקים. כחומר ביד היוצר הוא גזר במספרי פח ועשה ריקועי פח. כך יצר מרזבים שהוליכו את מי הגשמים מהגגות אל בור המים שבטבור החצר, בנה חנוכיות מפח, פחים עם ידיות של מטאטא לנשיאת מים מהבור, או מתקן פח שבתוכו הייתה מנורת נפט שחיממה כל השבת את החמין שמעליה.

"תגיד, אם אעשה לך ילקוט, תפסיק לבכות ולהיות עם פרצוף איכה?", אמר ופלט סילון עשן מסיגריות 'פליירס' כאילו היה דרקון סיני אימתני.

"תלוי איזה ילקוט", אמרתי.

"קלבסה, אני אעשה לך ילקוט שכל ירושלים לא ראתה כמוהו. אפילו למשה רבנו ולאחר הכהן לא היה ולא יהיה ילקוט כזה. אני אעשה לך ילקוט מפח, מבריק ויפה, עם אבזם לנעילה ומנעול קטן שינעל אותו במפתח זעיר... עשרה קבין של ילקוטים ירדו לעולם, תשעה קבין של יופי יהיו בילקוט שלך", התרברב.

"אתה רוצה שהילדים יצחקו לי?", פרצתי בבכי מר, "אני רוצה ילקוט שלא מחליד בגשם, ילקוט כמו של כל הילדים."

"אללה יוסתור, איזה בכיין אתה! גם בברית שלך לא סבלתי את הבכיות שלך... אתה יודע מה?"

"מה?!", תמהתי.

"אם הילקוט שלי לא ימצא חן בעיניך – תעשה לך ילקוט בעצמך."

אימא ששמעה את קולות הבכי שלי, שעלו וירדו כסירנות בזמן מלחמה, יצאה להגנתי:

"מושיקו, דָּשָׁה לו, הנח לילד. אני לא מצאתי אותו ברחוב. אתם בסוף תהרגו לי את הילד האומלל שלי."

אחי הכריז על הפסקת אש והתחיל במלאכת הקודש של יצירת ילקוט מפח כיד הדמיון הטובה עליו. הוא דחה לקוחות שעטו עליו עם פרימוסים ואמר: "אני מכין עכשיו משהו סודי לנסיך מווילס. תבואו מחר!" כך גירש את לקוחותיו, שר שיר פחחים צורמני וכמו חייט מיומן גזר, כופף והלחים יש מאין וכשהשמש שקעה בפאתי מערב, העורב והעפרוני מצאו מקלט בין ענפי האקליפטוס ששרד מימי הטורקים ואחי עודנו שקוע ביצירת המופת שלו – ילקוט לאח נודניק. מרוב ציפיות, נכנסתי לציפית ונרדמתי.

באור ראשון פקחתי את עיניי והפתעתי הייתה שלימה – אחי עמד למראשותיי ובידו ילקוט פח, מבהיק כמו השחר העולה ומאיר בחריטות גיאומטריות מופלאות – מגן דוד, חנוכיית שבעת הקנים, פרחים ורוזטות דמיוניות וציפור גן עדן וציפור החול פורשות כנפיים. מן העבר השני ניבט משה רבנו ובידו שני לוחות הברית ולמטה נכתב באותיות נאות: "זה הילקוט שייך לאחי היקר, בתנאי שיפסיק ליבב וילמד לחיך." ניסיתי לחיך, אך החיך שלי היה עקום ומגוחך עד שאחי העיר: "צ'יקו, קטנצ'יק, עם חיך מזויף כזה, עדיף שתמשיך לבכות."

אימא מלאת התפעלות התנפלה עליי ואמרה: "פוסטמה, ראית את המנעול הקטן ששם בילקוט שאף קרימינל לא יגנוב לך את הספרים... תגיד לאחריך תודה רבה. ראית איזה 'מאנוס' (ידיים) יש לאחריך, ידי זהב ולב זהב יש לו. יאללה תפסיק לבכות. תתחיל לשמוח!"

ג

שמח וטוב לב הכנסתי את הספרים והמחברות לתוך הילקוט החדש וסגרתי אותו עם וו החיבור, נעלתי את המנעול במפתח זעיר והקדמתי לצאת לבית הספר כשאני מטלטל את הילקוט אחד לכאן ואחד לכאן ולבי מלא גאווה כאילו הייתי פקיד מצוי בסוכנות היהודית. השמש זרחה על התיק והתיק השיב לחמה נצנוצי אור של שמחה. ציפתי לתרועעות גיל ולמבטי קינאה של התלמידים ושל המורים, שלא זכו למה שאני זכיתי – ילקוט פח שכמותו לא היה ולא נברא מאז המצאת הילקוט.

התגובות היו שונות ומשונות. תלמידי כל הכיתות צבאו עליי ועל התיק. אלה התפעלו מן המנעול הזעיר ואלה מן האיורים ואלה מהתיק המבריק.

"בצלאל בן אורי בן חור היה מגייס את אחיך לעבודת המשכן", אמר המורה מועלם ולראשונה הבחנתי בשינוי התותבות של האיש הנוקשה הזה שדיבר תמיד בשפתיים חתומות.

משהתאוששו התלמידים מן ההלם הראשון, החלו מושכים את הילקוט מידי ומעבירים אותו מיד ליד כשחקני כדורסל מיומנים. אני זועק ואין מציל מידם. לא חלפו דקות אחדות וכבר הידית המולחמת ניתקה ממקומה וקול הצחוק נשמע בארצנו.

"תאלמנה שפתי שקר, כחץ מקשת לכיתות!", ציווה חכם יעקב המנהל. דממת מוות אחזה בתלמידים שאצו רצו לכיתות. ילקוטי היקר עמד בעליבותו בפינת חצר בית הספר.

"סור-נא למשרדי עם הילקוט!", תבע ממני המנהל. הגעתי למשרדו בפיק ברכיים והנחתי את התיק על שולחנו של המנהל. הוא הניח את משקפי הכסף הזעירים על קצה אפו העבה והאדמדם ובחן בדקדקנות את התיק, פעם מצד זה ופעם מצד זה. לפתע השתעל שיעול של קינוח הגרון לפני נאום דרמטי, שתמיד בישר רע ואמר: "תאמר לאח שלך שימשיך לתקן פרימוסים ויפסיק לעסוק בעבודה זרה... מתקן הפרימוסים הזה לא שין את פסוק: 'לא תעשה לך פסל וכל תמונה'."

המנהל פתח במפתח הזעיר את הילקוט, מסר לידיי את ספרי הלימוד ואת ילקוטי היקר לי מכול השליך הישר אל פח האשפה הגדול שעמד בקצה החדר.

עצוב, נכלם ומוכה הלם, ברחתי כל עוד נפשי בי הביתה ויבבתי מתחת לסינרה של אימא.

השבוע סוף סוף זכיתי לילקוט עור נאה, שאתו אבלה עד זקנה ואוריח אותו לילדיי ונכדיי שיחיו.

ראה אור לראשונה בספר 'מילואים בשדות האורז' (סיפורים), אסטרוולוג 2007